

Skript

HISTORISCH TIJDSCHRIFT

Recensie: Opstand van de Georgiërs

Auteur: Pepijn Boumans

Verschenen in Skript Historisch Tijdschrift, jaargang 42.2, pp. 48-50.

© 2020 Stichting Skript Historisch Tijdschrift, Amsterdam

p-ISSN: 0165-7518

e-ISSN: 3051-2506

Skript Historisch Tijdschrift is een onafhankelijk wetenschappelijk blad dat viermaal per jaar verschijnt. De redactie, bestaande uit studenten en pas afgestudeerden, wil bijdragen aan actuele historische debatten, en biedt getalenteerde studenten de kans om hun werk aan een breder publiek te presenteren.

DE LAATSTE SLAG VAN EUROPA

O*pstand van de Georgiërs* is een recent uitgekomen historisch werk van de Amerikaanse historicus Eric Lee. Het boek beschrijft de gebeurtenissen die op Texel plaatsvonden in de periode april-mei 1945. Eén van de vele Georgische gevechtseenheden die door het Duitse leger als garnizoenstroepen gebruikt werden kwam in opstand tegen het Derde Rijk. In de eerste nacht slaagden de rebellen erin om honderden Duitsers in hun slaap te doden, maar in de weken daarna werden ze meer en meer in het nauw gedreven door vijandige versterkingen. Er sneuvelden

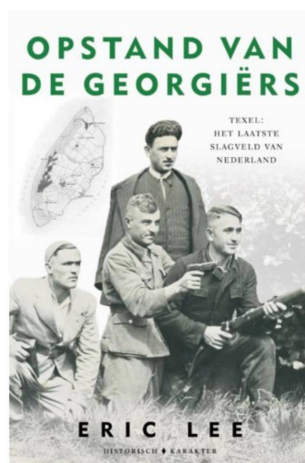
aan beide kanten honderden soldaten en ook de Nederlandse burgerbevolking werd niet gespaard. Het meer dan tweehonderd pagina's tellende boek van Lee beschrijft niet alleen de initiële aanval van de Georgische soldaten, maar ook de achtergrond van dit laatste gevecht in Europa van de Tweede Wereldoorlog.

Lee neemt ruim de tijd om een historische context te schetsen. Zo beschrijft hij uitgebreid de geschiedenis van Georgië en haar relaties met Duitsland. Georgië, dat in 1918 onafhankelijk werd van het Russische rijk, is in de korte periode van haar Eerste Republiek een protectoraat van Duitsland geweest. Ook de nogal turbulente relatie tussen Georgië en

Rusland wordt beschreven, al zou Lee meer in detail kunnen gaan over Stalin zijn anti nationalistische beleid en de meekomende onderdrukking van Georgië. De beste hoofdstukken gaan over de achtergrond van de Georgische soldaten zelf. Lee geeft een goed beeld van hoe de meesten van hen als uitgehongerde en mishandelde krijgsgevangenen eigenlijk geen andere keuze hadden dan zich aan te sluiten bij de Duitsers. Ook plaatst hij de opstand op Texel in een breder kader door zijn beschrijvingen van Georgiërs die in Frankrijk meerdere malen het vuur openden op hun Duitse bondgenoten.

De opstand op Texel is door de jaren heen telkens weer controversieel gebleken. Door de communistische achtergrond van veel Georgische opstandelingen (en van de Nederlandse verzetsstrijders die hen hielpen) werd de jaarlijkse herdenking altijd met argusogen bekeken door de Nederlandse autoriteiten. Ook na de val van de val van de Berlijnse muur bleef de opstand controversieel. Nog steeds zijn er veel Texelaren die van mening zijn dat de Georgiërs alleen in opstand zijn gekomen om hun eigen hachje te redden. Hun verzet zou louter voort zijn gekomen uit een angst voor vervolging na hun repatriëring. De vele burgerslachtoffers die op Texel vielen hadden voorkomen kunnen worden. In *Opstand van de Georgiërs* gebruikt Lee niet alleen de meer traditionele bronnen, maar ook zaken als monumenten en speelfilms, zodat de lezer tevens een helder beeld krijgt over hoe de herinneringen aan de opstand zich door de jaren heen ontwikkelt hebben. Echter slaagt Lee er, misschien door teveel mensen te behandelen, niet geheel in om individuele actoren tot leven te laten komen.

De kracht van het boek wordt enigszins gedempt door de Nederlandse vertaling, die erg housterig is. Termen als “ampel bewijs” en “wagonladingen” lijken direct vanuit het Engels vertaald en lezen een beetje vreemd. Nog

Eric Lee, *Opstand van de Georgiërs*. Texel: Het Laatste Slagveld van Europa, Karakters Uitgevers B.V., 2020; ISBN 978 90 452 1818 2; Kindle Editie; 240 pagina's; €12,99.

problematischer is de uitspraak dat Russische soldaten “stierven als ratten” in concentratiekampen. Gezien de gebruikte terminologie van de organisatoren (die hun slachtoffers systematisch met ratten vergeleken) van deze gruwelijke misdaden is dit op zijn zacht gezegd een onhandige opmerking.

Opstand van de Georgiërs is, naar mijn mening, een sterk boek dat er in slaagt om een goed licht te werpen op een interessant, en controversieel, stuk Nederlandse- en Europese geschiedenis. Het is compact, overzichtelijk, uitgebreid en heeft een prettig leestempo. Wel zou ik aanraden om een Engelstalige versie te bemachtigen. ■

Pepijn Boumans is een master-student Political Culture and National Identities aan de Universiteit Leiden. Zijn focus ligt op moderne Russische- en Sovjetgeschiedenis.

EEN VERZAMELING VAN VROUWEN

In 2013 kwam van de hand van Els Kloek een historisch werk van enorme omvang: *1001 vrouwen*. Het boek bestond uit korte biografieën van 1001 vrouwen uit de Nederlandse geschiedenis die veelal in de vergetelheid zijn geraakt. Dit werk werd bij zowel

historici als bij het grote publiek met veel enthousiasme ontvangen. Bij een grootschalig project als dit is niet alleen het eindresultaat, maar ook dat wat er achter de schermen gebeurt van groot belang. Daarom is het juist zo jammer dat de weg naar het eindresultaat vaak onbesproken blijft.

Met *Vrouwen en kinderen eerst* brengt

Kloek hier verandering in. Wat komt er kijken bij het schrijven van zo een omvangrijk werk? Welke hindernissen kom je tegen en, het moeilijkste van alles, wat laat je weg uit het boek? Het idee van het project was 1001 vrouwen, niet een paar meer en niet een paar minder. Dit betekent: keuzes maken. Hoe doe je dit wanneer er over alle vrouwen die je tegenkomt in je onderzoek wel iets interessants te melden is? Op dit soort vragen probeert Kloek in dit nieuwe, kleinere werk antwoord te geven. Aan de hand van veertig eerder geschreven korte werken, waaronder columns, essays en lezingen neemt ze je mee langs hoogte- en dieptepunten, twijfels en discussies.

Zo schrijft ze iets over de moeilijkheid om de vrouwen te categoriseren. Veel vrouwen zijn bijvoorbeeld niet alleen te classificeren als 'brieffschrijfster', maar ook als 'dichteres', 'ongetrouwde vrouw' of 'kinderloos'. Hoe kun je hen nu het beste indelen? Maar ook de vraag of het 'versimpelen' van geschiedenis nuttig of juist onnodig is. Het vormen van de canon van de geschiedenis van Nederland, een manier om geschiedenis leuker, maar vooral ook toegankelijker voor basisschoolkinderen te maken is een voorbeeld van een onderwerp van discussie dat vaak in haar teksten terugkomt. Kloek heeft meegewerkt aan deze canon en steekt het belang dat zij hierin ziet niet onder stoelen of banken: 'Het gaat om het delen van kennis, ook met niet-historici, over de omgeving waarin wij met zijn allen wonen, zodat iedereen mee kan praten.'

Behalve de discussiepunten, het belang van goed geschiedenisonderwijs, problemen bij een onderzoek en keuzestress bij het vrouwenlexicon staat haar boodschap ook in dit boek weer als een paal boven water: onbekende vrouwen uit alle lagen van de samenleving verdienen een plek in onze geschiedenis én we kunnen veel van ze leren. Mensen die het boek ter hand nemen om meer